

IIDA
AHO

Kesän tango

Tammi

Iida Aho

KESÄN TANGO

TAMMI

HELSINKI

Kiitos SKR:n Keski-Pohjanmaan Elsa ja Kusti Eskolan rahastolle sekä Suomen Kirjailijaliitolle, jotka ovat tukeneet tämän romaanin kirjoitustyötä.

Teoksessa on siteerattu seuraavia kappaleita: Muisto (sanat ja sävel Vilho Korpela), Sinua, sinua rakastan (sanat Aulikki Oksanen, sävel Kaj Chydenius), Rakkaustarina (suom. sanat Matti Siitonen, sävel Francis Lai), En antaa muuta voi (suom. san. Juha Vainio, sävel Howard Greenfield & Maurice Jarre), Ei jäänyt mitään (suom. sanat Mirja Lähde eli Juha Vainio, sävel Francesco & Beniamino Reitano), Winter Lady (Leonard Cohen), En koskaan aio rakastaa (suom. sanat Lasse Mårtenson, sävel Burt Bacharach), Kesän tango (sanat Orvokki Itä eli Reino Helismaa, sävel Pedro de Punta eli Toivo Kärki), Hyljätty katu (sanat Lauri Jauhiainen, sävel Jörgen Petersen). Puolestaan Kalervo Kampelan orkesteri ja kappale Rakkauden hetki ovat fiktiivisiä.

© Tanja Kaarlela ja Tammi 2024
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-6211-6
Painettu EU:ssa

1.

– Siunatkoon, parahti äiti. Hän seiso i puuhellan vierellä esiliina herneitä valuen, kädet eteensä koukistettuina, kuin olisi yhä kannatellut kattilaa.

Kristiina laski matkalaukkunsa lattialle ja katseli sotkua heidän ympärillään. – Jestas, sanoi hän surkeana astuessaan keittolammikon yli, tarttui risaiseen astiapyyhkeeseen ja alkoi kiireesti siivota aiheuttamaansa vahinkoa, vaikka oli vielä hetki sitten matkalaukkuja raahatessaan tuntenut itsensä kuolemanväsyneeksi.

Hänen jalkojaan särki. Korokepohjalliset nyörikengät, jotka hän oli Tukholmasta lähtiessään ostanut, olivat osoittautuneet aivan liian pieniksi eivätkä olleet venyneet käytössä, kuten myyjä oli vakuuttanut. Mjukt material, oli nainen sanonut hieinan kärsimättömästi työntäessään pienen, laikukkaan kätensä kengän sisään, ennen kuin Kristiina oli edes kysynyt mitään. Naisen yllä oli leijunut vahva hiuskiinteen ja Rive Gauchen tuoksu, mutta tämän ääni oli ollut ponneton. Kyllä ne venyvät, nainen oli lopulta tiuskaissut ruotsiksi, kun hän ei ollut osannut heti päättää.

Kristiinasta oli koko ajan tuntunut, että myyjä halusi päästä hänestä eroon yhtä pian kuin vanhan malliston hajapareista, joihin muotitietoiset tukholmalaiset eivät kesäkuussa 1972 luoneet silmäystäkkään. Siinä missä siirtolaiset olivat penkoneet

innoissaan alennuskoreja, varakkaat ruotsalaiset olivat sovitelleet jalkoihinsa värikkäitä stretch-saapikkaita sekä korkkipohjaisia sandaaleja, joita oli alkanut ilmestyä katukuvaan entistä enemmän.

Äiti lysähti kalpeana tuolille. Kristiina keräsi räsymaton rullalle, heitti sen ulkoportaille ja nosti tyhjän kattilan lattialta pöydälle.

– Kerää lihat syrjään ja pistä muut roippeat solkuämpäriin, äiti sanoi.

– Syrjään?

– Ei kai niitä tunkiolle heitetä.

– Anteeksi, ei ollut tarkoitus pelästyttää. Mä en arvannut, että sä saisit tuollaisen sätkyn, Kristiina sanoi.

Hän alkoi kerätä lihanpalasia emalikuppiin. Pehmeät, kimmoiset kuutiot tuntuivat lämpimiltä kädessä. Poimittuaan kaikki talteen hän huuhteli niistä enimmät puunmoskat ja hiekat ja kasasi lihat keoksi lautaselle.

– Pistä sinne jääkaappiin, äiti sanoi.

Nyt vasta hän huomasi, että keittiöön oli ilmestynyt jääkaappi.

– Milloin sä olet tämän laittanut?

Kiiltävä Upo hohti tyhjiyttään. Äidin vaatimattomat ruokatarpeet hukkuivat valkoisen kaapin kirkkauteen. Kannullinen maitoa, pienemmässä kannussa itse tehtyä piimää, lautasella palanen voita, savikupissa paistettu uunijuusto ja kaupan lihatiskistä ostettu paperikäärö, jossa ehkä muutama siivu lauantai-makkaraa.

– On se jo vuoden ollut, mutta käytän sitä vain kesäisin, kun kylmäkomero lämpenee, äiti sanoi.

Kristiina sekoitti pesuvettä sankoon, lorotti hellan säiliöstä kuumaa vettä kylmän sekaan. Moneen kertaan liotettu mäntysuovan palanen löytyi entiseltä paikaltaan rikkinäiseltä

posliinilautaselta tiskipöydän alakaapista. Kaapin pohjalle levitetty hyllypaperi oli tahrainen ja kirkkaalla teipillä korjattu.

Jääkaappia lukuun ottamatta mikään ei näyttänyt äkkipäätä muuttuneen sinä aikana, kun hän oli ollut poissa.

– Varmasti kätevä, Kristiina hymyili ja hieroi suopaa pesurättiin.

– Isosti se ainakin kuuluu vievän sähköä. Ihan hirvittää.

Kristiina laskeutui kontalleen ja pyyhki isän vanhasta aluspaidasta leikatulla rätillä keitonjäämiä ja herneenkuoria lattialta ja hellan kyljestä. Muovimatto olisi ollut niin paljon helpompi kuin lautalattia, jota kukaan ei ollut enää vuosikausiin viitsinyt maalata.

– Kyllä sitä pitää olla yksi löppäkynsi, äiti manasi.

Kristiinaa hymyilytti tuttu sana. Tehtailla löppäkynsiä ei katsottu hyvällä.

– Mun syhän tämä oli, kun en varoittanut tulostani, Kristiina sanoi.

– Niin, millä sinä oikein tulit, kun en mitään kuullut?

– Yhden pariskunnan, Jorman ja Ilonan kyydillä, Kristiina sanoi ja huuhteli rättiä ämpärissä. Pehmeät herneenkuoret jäivät kellumaan harmaan veden pinnalle.

– Oliko ne sieltä samasta paikasta kuin sinä? äiti kysyi ja riisui huivinsa.

– Ei, ne asuu Puroosissa, siellä missä mäkin joskus ennen. Ottivat mut Tukholmasta kyytiin.

– Jaa Puroosissa? Kuka niissä mukana pysyy. Olet vaihtanut työpaikkaa jo niin monta kertaa, että muistatko itsekään, miten monessa olet ollut.

Kristiina jatkoi siivoamista eikä ollut huomaavinaan äidin piikittelyä. Kun hän oli pessyt lattian, hän kävi viskaamassa lika-veden navetan taakse ja alkoi jynssätä vanhaa alumiinikattilaa.

Ei sekään ihan puhtaaksi lähtenyt. Reunoilla oli renkaita aiempien keittojen jäljiltä.

- Ajattelit sitten syödä hernekeittoa useamman päivän?
- Enhän minä itselleni viiden litran kattilalla, äiti naurahti.
- Kenelle sitten?
- Työmiehille huomista varten.

- Mille työmiehille? Kristiina vilkaisi äitiä, joka pyyhki parasta aikaa tiskirätillä keitonroiskeita esiliinastaan. Esiliinan kukat olivat paljon vaaleampia kuin Kristiina muisti, haalistuneita ja erimuotoisia. Ennen ne olivat hehkuneet yhtä kirkkaankeltaisina kuin niittyleinikit.

- TVH:n miehille, vai mikä TVL se nykyään onkaan. Tiet ovat ainakin yhtä huonossa kunnossa. Miehet ovat laittaneet uutta siltaa ja käyvät tässä syömässä.

- Ihmettelinkin, kun tie oli poikki. Jouduin raahaamaan laukkuja koko matkan tienhaarasta tänne.

- Enpä minä tiennyt sinun tulostasi, että olisin varoittanut. Niiltä särkyi kaivinkone ja aikoivat huomenna käydä lopettelemassa, äiti sanoi.

- Miksi ne sillan uusivat? Kristiina ihmetteli.

- No kun entinen sortui. Kunta meinaa ojitaa Kurkisuon, ja liikennettä on piisannut aivan riesaksi asti. Alkavat nostaa turvetta, että saavat kirkonkylän herroille lämpöä. Se niistä lakkapaikoista.

Kristiina huuhteli kattilan ja ajatteli, miten isä olisi reagoinut, jos olisi ollut elossa ja kuullut kunnan suunnitelmista. Oli lopulta kaikkien kannalta parempi, että isä oli ehtinyt kuolla ennen ikäviä muutoksia.

- Mutta ei kai sinun niitä työmiehiä tarvitse passata.

- Ei tietenkään, mutta minä haluan. Ei siitä vaivaa ole. Kyllä minä niin paljon tässä yksinäni syön, että se on vain mukavaa vaihtelua, äiti sanoi melkein loukkaantuneena.

– Mitäs meinaat nyt tarjota niille? Kristiina istahti viimein pöydän ääreen.

Äiti katseli häntä tutkivasti. – Milloin sinä olet tukkasi leikannut? En meinannut edes tuntea.

– On se ollut jo pari vuotta. Lyhyt on töissä helpompi, Kristiina sanoi ja kohensi vaistomaisesti hiuksiaan.

Äiti ei hellittänyt katsettaan. – Näytät väsyneeltä.

– En saanut oikein nukuttua laivassa, ja automatkalla oli niin paljon puhumista, Kristiina naurahti. Tosi asiassa hän ei ollut puhunut koko matkalla oikeastaan mitään, kuunnellut vain kyllästyneenä Ilonan yksinpuheluksi muuttunutta laskuhumalaisen hölinää, kun tämä oli haukkunut nykyisen työnsä Algotsilla, jugoslavalaiset työkaverinsa, oman asuinalueensa Boräsissa ja kotiseudun lähestyessä peräkylien pienviljelijät. Eikä Ilona ollut jättänyt suomalaisia miehiäkään rauhaan. Ruotsalaiset pukeutuivat paljon kivammin, eivät tulleet koskaan ympäripäissään tansseihin ja osasivat jutella ihan helkkarin fiksusti, mihin Jorma oli jo viimein tympääntyneenä tokaissut, ettei Ilona edes ymmärtänyt, mitä ruotsalaiset puhuivat.

Äiti nousi laittamaan kahvipannun tulelle.

– Et ole sitten hautajaisten jälkeen ehtinyt käymään, hän sanoi vaisusti.

Kristiina katsoi ikkunasta heleään vehreyteen puhjennutta pihamaata. Valkoiset kukat kuorruttivat vanhan tuomen oksia, mutta hän ei tuntenut niiden tuoksua, vaikka ikkuna oli raollaan. Rentukat kukkivat umpeen kasvaneen vesilammikon ympärillä. Sitä hän ei muistanut, oliko niitä ennen ollut siellä.

– Aika menee niin äkkiä, hän sanoi. – Ja matkakin maksaa.

Tuvan ilma kävi yhtäkkiä raskaaksi ja painostavaksi. Äiti kolusi ruokakaappia ja mutisi puoliääneen, mitä pitäisi muistaa ostaa seuraavalla kauppareissulla. Myymäläautossa oli kalliimmat hinnat kuin kirkonkylällä, ja kauppias valitti joka kerta,

että kohta piti pistää auto pilttuuseen, kun kiertäminen ei enää kannattanut. Ihmiset olivat tulleet ronkeleiksi ja halusivat enemmän valikoimaa. Kaikkea piti olla monta sorttia, margariiniakin joka nimestä: Solivea, Pöytämainiota ja Raikasta, olisivat vain rehdisti nimenneet Mirriksi ja Viiruksi. Voi olisi riittänyt vallan hyvin ja siitä ainakin tiesi, mitä se oli.

– Joko sä keksit, mitä tarjoat niille huomenna? Kristiina toisti kysymyksensä.

– Keitän aamulla uuden keiton, se oli hyvää sianlihaa. On minulla sipulia ja vähän kuivattuja juureksia, niin ja makaryyriä, äiti sanoi kurkotellen ruokakomeron ylähyllylle. – Sinulla on varmasti nälkä?

Kristiina oli jo melkein lakannut tuntemasta nälkää, joka oli kurninut hänen vatsassaan niin äänekkäästi koko ajomatkan, että se oli lähes peittonut Jorman ysikuutosien Saabin äänen. Tyhjä vatsa oli jäytännyt häntä laivasta saakka. Pahaksi onneksen hän oli ehtinyt vallata niin hyvän kansipaikan Florialla, ettei ollut uskaltanut lähteä ravintolan linjastolle jonottamaan lihapullia ja muusia, joita varten oli varannut oikein rahankin. Onneksi hän oli tehnyt mukaansa kaksi voileipää, sillä koskaan ei voinut tietää, mitä merimatka toi tullessaan. Katsellessaan kansamatkustajien evästelyä rasvaisen metvurstin tuoksussa hänen ruokahalunsa oli herännyt ja hän oli tullut syöneeksi molemmat leipänsä, pienen rasiällisen rusinoita sekä viimeisen ICA:sta ostamansa korvapuustin ja nukahtanut saman tien tukki. Aamuyöllä hän oli herännyt, kun joku humalainen oli nykyntä häntä kärsimättömästi hihasta ja ollut vailla kahta markkaa. Hän oli käskenyt äijän painua helvettiin, eikä uni ollut sen jälkeen tullut. Sitten olikin ollut jo jäytävä nälkä ja vilu, ja kaikki eväät syöty.

Jorma oli pitänyt kiirettä siitä asti, kun autonrenkaat olivat koskettaneet kotimaan kamaraa, eikä ihme, sillä Ilona oli

alkanut kiskoa kaljaa jo laivalla. Ilonan takia he olivat joutuneet pitämään niin tiuhaan pissataukoja teiden varsilla, ettei Kristiina ollut uskaltanut viivyttää matkan tekoa yhtään enempiä. Yhden ainoan kerran he olivat pysähtyneet kunnolla Essolle juomaan Jorman kanssa kahvit, ja sillä aikaa Ilona oli kiehnännyt jonkun eteläpohjalaisen miesporukan pöydässä. Ne olivat olleet SKF:n miehiä Göteborgista, kunnan rasvakouria, eivätkä taatusti puhuneet fiksusti.

Äiti kattoi pöytään ruisleipää ja voita, mutta makkaraa hän pihisteli, koska oli varannut sen TVH:n miehiä varten. Kristiinaa ei tarvinnut kahdesti käskeä, hänelle kelpasi pelkkä leipä sellaisenaan, etenkin kun se oli äidin leipomaa.

– Sanovat, ettei Ruotsissa saa kunnan leipää, äiti sanoi aivan kuin olisi lukenut hänen ajatuksensa.

– Ei saakaan. Se on sellaista makeaa, höönökakkua. Kaikki siellä on höystetty sokerilla ja siirapilla.

– Makea elämä houkuttelee. Tältä kylältä on jo monta mökkiä tyhjentynyt, kun ovat lähteneet höönökakkujen perään, äiti sanoi ja voiteli itselleen voileivän.

– Pakkohan se on lähteä, kun ei ole töitä.

– Rahan ja helpon elämän perässä ne lähtevät, äiti sanoi äänessään iänikuinen narina. Kristiina otti kulauksen kylmää maitoa, jonka rasvaisuus tuntui yhtäkkiä omituiselta ja vastenmieliseltä. Hän oli unohtanut, miltä oikea maito maistui. Äiti haki sitä toisinaan kylän taloista.

– Ei siellä mitään helppoa elämää ole. Kaikki on kallista, eikä kunnan asuntoja tahdo saada. Jos et opi kieltä, saat vain huonopalkkaisia töitä, niitä jotka ei ruotsalaisille kelpaa.

– Ihmisille ei nykyään riitä mikään, äiti mutisi ja kiiruhti höystäämään hellalla porisevaa kahvipannua.

Tupaan laskeutui kiusallinen hiljaisuus, vain seinäkello raksutti tasapaksua aikaansa ja tulen loimotus lepatti hellan

ravistuneesta luukusta. Kristiina katseli ympärilleen, vilkaisi äidin makuuhuoneeseen ja pujahti sitten pikkuiseen kamariin, jossa isovanhemmat olivat ennen nukkuneet ja jota nykyisin kutsuttiin leikillisesti olohuoneeksi. Isän nojatuoli jökötti tutulla paikallaan vastapäätä vanhaa puupöytää ja sen päälle nostettua Helvarin televisiota, jonka tulo oli muuttanut elämän Hautakankaalla. Hän istahti hetkeksi nojatuoliin ja katsoi mietteliäänä television harmaata lasia. Samassa tuolissa isä oli istunut viimeiset vuotensa sinisen savun ympäröimänä, välillä torkkunut ja murahdellut jotakin, karistanut tupakantuhkaa lattialle ja vaatteilleen ja vain toljottanut eteensä samein silmin. Isä oli istunut siinä silloinkin, kun televisiosta ei näkynyt mitään, katsellut television takaa ikkunasta avautuvaa maisemaa ja Matintalon peltoja kuin elävä muumio.

Kamarin tapetit olivat kellastuneet ja tuntui kuin seinät olisivat tulleet entistä lähemmäs. Kristiina mittaili huonetta katseellaan ja muisteli, missä olivat ennen olleet mummun ja vaarin hetekat. Niiden väliin ei ollut jäänyt kovin paljon tilaa, kun pyöreä tupakkapöytä ja vaarin nojatuoli olivat vieneet omansa. Heidän kuolemansa jälkeen samasta nojatuolista oli tullut isän lehdenlukutuoli ja kulkukauppiaalta ostetun television myötä siitä oli tullut isän televisiotuoli. Ja sen jälkeen, kun lehmät oli pantu pois ja vähäiset hehtaarit myyty, isä oli jämähtänyt siihen lopullisesti. – Se visiin pelkää, että joku varastaa sen, oli äiti joskus tuhahtanut kyllästyneenä, kun ei itse juuri koskaan ehtinyt takapuoltaan alas laskemaan.

Kristiina palasi tupaan. Äiti oli riisunut esiliinansa ja seisoi ikkunan edessä hämmentyneen oloisena. Esiliinan alta oli paljastunut tummansininen kellohelmainen hame, jota Kristiina ei ollut ennen nähnyt.

– Onko sulla uusi hame?

Äidin poskille levisi hento puna ja hän alkoi hypistellä paitansa helmaa. – On tämä ollut jo jonkun vuoden kaapissa, ei vain ole tullut pidettyä, hän sanoi ja näytti hymyillessään jotenkin nuoremmalta. Oli kulunut kaksi ja puoli vuotta siitä, kun he olivat edellisen kerran nähneet. Kristiina oli tullut Suomeen isän hautajaisiin joulukuun toisella viikolla, vaikka oli viimeiseen asti epäröinyt lähtöä. Niinä muutamina päivinä, jotka hän oli kotona viettänyt, kaikki oli tuntunut mustalta ja painostavalta. Äiti oli näyttänyt kuihtuvan hengettömiin, kun ei ollut pystynyt syömään eikä nukkumaan kunnolla kipujensa vuoksi, reuma oli sinä syksynä äitynyt erityisen pahaksi. Talo oli hohkannut kylmää eikä liiteristä ollut löytynyt kunnollisia polttopuita. Jopa anopinkieli oli kuukahtanut olohuoneen ikkunalaudalle, vaikka oli tottunut niukkaakin niukempaan huolenpitoon. Kaikki sellainen oli ollut äidille liikaa.

Hautajaisten jälkeisessä muistotilaisuudessa vieraat eivät olleet muistelleet isää vaan puhuneet siitä, kuinka Anna-Liisalle saataisiin kunnollisia polttopuita. Kyläläiset olivat päättäneet kerätä kuorman omista liitereistään. Kristiina ei ollut tiennyt mitä ajatella. Mustana ammottavan hautakuopan äärellä hänestä oli tuntunut epätodelliselta ja raskaalta, ja silti omituisen kevyeltä. Sama kummallinen olotila oli seurannut häntä takaisin Ruotsiin ja tehtaalle, se oli leijunut monta päivää läsnä tympeänä kuin pakokaasun haju matalapaineen aikaan kaupungin kaduilla, eikä sitä ollut päässyt mihinkään pakoon.

– Miltä tuntuu olla eläkkeellä? Kristiina kysyi.

– Vanhalta, äiti puuskahti. – Kyllähän minulla aika kuluu, mutta penniä saa venyttää.

– Sehän ei ole mitään uutta.

– Kai ne jotkut ihmettelevät, miten minut niin helposta hommasta laitettiin sairauseläkkeelle.

– Tuskin. Ei siivoustyö mitään helppoa ole kivuliaalle ihmiselle.

Äiti istahti alas. – Voi voi, paljon kovempaa oli sonnan luominen ja ainainen vesien kantaminen lehmille, vaikka lujille sekin otti, kun ne piti hävittää. Mikäs niitä koulun linolilattioita oli luututessa. Vaan enää ei ole koko kouluakaan.

Kristiina muisti varsin hyvin, miten lohduttomasti äiti oli itkenyt, kun päätös lehmien pois laittamisesta oli tehty. Hän itse oli ollut hyvillään, että oli jo muualla tienestissä eikä vanhempiansa rasitteena, muuta hän ei ollut koskaan tuntenut olleensa. Kun ei ollut poikia niin kuin muilla, oli vain yksi saamaton lärsä. Se oli ollut isän ainainen valituksen aihe.

Äiti nyppi pelargoniasta kuivia lehtiä ja vaikutti poissa-olevalta. Kristiinaa alkoi vaivata, kun hänellä ei ollut äidille oikein mitään sanottavaa.

– Isä ei kyllä yhtään yrittänyt helpottaa sun osaasi.

– Mitenpä sitä olisi helpottanut. Työtä oli tehtävä, ei siinä muu auttanut, äiti sanoi.

Kristiina nojasi pöytää vasten ja oikein tarkkaili äidin olemusta. Niin alistunutta ihmistä harvoin näki. – Sä et ole ikinä osannut vaatia mitään itsellesi.

– Ja mitähän minä olisin vaatinut, äiti naurahti kiusaantuneena.

– Ihan tavallisia asioita. Niin kuin vaikka juoksevaa vettä tupaan asti. Tai sähköhellan. Tai tuon jääkaapin jo vuosia sitten. Olisivat auttaneet elämää kummasti.

– Onhan tällä kankaalla vesi juossut sisään ja ulos, sen minkä emäntäkin.

– Ostaisit edes muovämpärit niin olisivat kevyemmät kantaa, Kristiina sanoi.

– Ristinsä kullakin, äiti tokaisi ja vilkaisi Kristiinaa terävästi.
– Kovastipa kaikki tuntuu olevan minusta huolissaan.

– Kuka muu on ollut?

– Naapurin Johanna-vainaan vanhin tyttö ja sen mies. Kävivät tässä viime kesänä monta kertaa, kun olivat lomalla. Yrittivät saada minut väkisin teettämään pesuhuoneen ja sisävessan tuohon porstuan viereen. Olisivat hommanneet polttopuita, mutta sanoin, että kyllä minä puuni hommaan. Niiden lapsetkin on jo aikuisia. Kyllä se on mukava, kun on jälkikasvua, äiti sanoi haikealla äänellä.

– Se Johannan tapaus oli kamala, Kristiina sanoi sivuuttaen aiheen, josta ei jaksanut enää äidin kanssa keskustella. Hän oli kaksikymmentäkuusivuotias, eikä jälkikasvusta ollut tietoakaan.

– Miten lie tuupertunut sinne mökkinsä taakse keskellä pakkasyötä, vaikka olihan se jo melko muistamaton, äiti sanoi vaisusti.

– Kyllä sinun tosiaan olisi hyvä laittaa edes sisävessa, Kristiina sanoi.

– Se on sitä nykyaikaa, että ulos mennään syömään ja sisälle tehdään tarpeet. On se mennyt mallilleen.

– No, muutat sitten Pääskyniemen kirkonkylälle, kun et enää pysty tässä olemaan. Kunnalla on hyviä vuokra-asuntoja.

Äiti pudisti päätään. – Sinne minä en lähde. Tässä olen niin kauan kuin henki pihisee.

Kristiina ajatteli, että isän jääräpäisyys ja vastahankaisuus olivat vuosien varrella tarttuneet äitiin kuin viheliäinen tauti, eikä tämän elämässä tainnut enää olla juuri muusta kyse kuin siitä, että henkiriepu vielä pihisi. Äiti lisäsi hellaan puita ja väisti huoneeseen tupsahtavaa savua. Sekin oli asia, josta Hautakankaalla ei koskaan päästäisi eroon. Kristiina oli varma, että ellei äiti jokin kaunis talvipäivä kaatuisi jäisellä vessapolulla ja löisi päätään tai saisi pilaantuneesta kaivovedestä jonkin taudin, hän kuolisi ennen pitkää häikämyrkytykseen. Iän myötä

ihmisistä tuli niin nuukia, että pelti laitettiin heti kiinni, kun tuli oli sammunut. Moni oli kuollut hiillosten häkään, ja kuinka moni heistä olikaan sulkenut pellin tarkoituksella liian aikaisin.

Tupaan laskeutui jälleen hiljaisuus, vain tuli rätisi pesässä. Taas he olivat palanneet samoihin iänkuisiin aiheisiin, joista seurasi vain riitaa. Äiti käänteli pelargoniaruukkaa, nyhti irti lehtiä ja katseli ulos ikkunasta. Kristiina huomasi, että äidin poskelle oli räiskähtänyt hernekeittotahra. Ilmaan levisi aromikas kahvin tuoksu.

– Kyllä sinua olisi monesti tarvittu, äiti sanoi yhtäkkiä.
– Heti ammattikoulun jälkeen muutit kirkonkylälle, ja sitten vielä tuo Ruotsiin lähtö. Se oli isällesi paha asia. Olisit kai sinä voinut kotona asua, kun ette te sen Pentin kanssa sitten kuitenkaan...

– Miten mä olisin voinut täällä asua? Oletko sä kokonaan unohtanut, minkälainen isä oli?

– Sillä oli vain ne omat kommervenkkinsä. Se oli sairas, niin se pitää ymmärtää, äiti sanoi.

– Raja se on minunkin ymmärtämiselläni, Kristiina tuohtui.

Äidin kasvot synkkenivät, hänen katseensa harhaili. – Olisit edes lähemmäs jäänyt, kun sinulla oli niin hyvä työpaikka siellä Lyylin kaupalla.

– Hyvä työpaikka? Kristiina nauroi.

– Töitä olisi varmasti ollut.

– Mä halusin muuta.

Äiti nousi kaatamaan kahvia ja vältteli Kristiinan katsetta.
– Minulla ei ole ikinä ollut varaa hypätä halujen perässä. Tähän kun tulin miniäksi, niin siihen loppuivat kaikki haaveet.

Kristiina ojensi selkensä ja venytteli jäseniään, hän ei jaksanut riidellä. Samassa hän muisti ostoksensa. – Mä toin tuliaisia, hän sanoi ja penkoi laukustaan kaksi levyä Maraboun maitosuklaata. – Ja on mulla sulle muutakin.

Nyt äidin silmät kirkastuivat. – Varastitko sinä nämä sieltä suklaatehtaasta?

– En, Kristiina nauroi taas. – Mä en ole ollut siellä enää pitkään aikaan. Ihan ostin omilla kruunuilla kaupasta.

– Onpas tässä nyt elämä makeaa, äiti istahti kahvikupin ääreen. – Milloin sinä lähdet takaisin?

Kristiina rapisteli suklaalevyn auki ja levitti sen pöydälle.

– En tiedä.

– Et tiedä? äiti ihmetteli.

– Ainakaan en lähde enää Ruotsiin.

Äiti lakkasi hämmentämästä kahviaan ja katseli häntä.

– Miten niin?

– Otin loparit.

– Mitä sinä sitten aiot?

– Jään vaikka tänne sulle vuokralaiseksi, Kristiina sanoi.

– Kai vintissä on tilaa?

Äiti vilkaisi laverille nostettuja matkalaukkuja.

– Valehteletko sinä? Missä sinun kaikki tavarasi sitten ovat?

– Noissa laukuissa. Eihän mulla ollut juuri mitään silloin, kun täältä lähdin. Muutamat vaatteet, parit kengät, siinä se. Ja myin kaiken, mitä mulla oli Ruotsissa, mööpeleitä ja semmoista, hän sanoi. – On mulla rahaa, olen mä ehtinyt sen verran tienata.

Se ei pitänyt aivan paikkaansa, mutta sitä hän ei tietenkään kertonut, että hänen vähäiset säästönsä olivat kuluneet asumiseen ja elämiseen, johon hänellä ei olisi ollut edes varaa. Alkuvuosina hän oli surutta törsännyt säästämänsä kruunut, ostellut meikkejä, vaatteita ja kaikenlaista kivaa, maksellut pois osamaksuvelkoja, kuten kaikki muutkin, sillä ostaminen oli ainoa asia, josta sai edes vähän iloa. Tilipäivän autuus, kun saattoi mennä kahvilaan ja syödä leivoksia ellotukseen asti tai hakea viinipullon Systemistä, hankkia jonkun uuden

puseron tai edes huulipunan. Paljon muusta hän ei ollut osannut nauttia.

Viimeiset viisi kuukautta hän oli elänyt kädestä suuhun ja joutunut karsimaan kaikki ylimääräiset menot. Pestautuessaan Koskisille hän oli jo lehti-ilmoituksen perusteella arvannut, että tulot putoaisivat entisestään, mutta hänen oli ollut aivan pakko päästä pois Göteborgista, pois tehtaasta ja krapula-aamujen toivottomuudesta. Sillä hetkellä raha oli tuntunut toisarvoiselta asialta, kun Koskisilla oli ollut hänelle jopa asunto valmiina. Kyseessä oli yhteisasunto jonkun toisen perheen kotiapulaisen kanssa, ja se sijaitsi kerrostalossa samalla kadulla, jolla Koskisten asunto oli. Hänelle oli luvattu oma makuuhuone, jaettu keittiö ja kylpyhuone. Viola ja Kai olivat ymmärtäneet hänen halunsa opiskella, koska olivat itse akateemisista perheistä ja valmistuneet yliopistosta. Sillä sokealla hetkellä kaikki oli Kristiinasta tuntunut mahdolliselta.

– Et kai sinä joutunut siellä ikävyyksiin? äiti kysyi yhtäkkiä.

– En tietenkään, Kristiina tuhahti. – Se ei vain ollut mun paikka.

Äiti sujautti mietteliäänä suklaapalan suuhunsa ja ryyppäsi kahvia päälle.

– Sä et vaikuta kovin ilahtuneelta, Kristiina sanoi.

– En minä sillä... Tämä tuli vain jotenkin niin äkkiä, kun et mitään ilmoittanut etukäteen.

– Joo, mä tiedän. Enkä mä ajatellutkaan jäädä tänne pitkäksi aikaa.

– Mitä sitten olit ajatellut?

Kristiina vilkaisi ikkunasta ulos.

– Mä lähdän syksyllä etelään, hän sanoi nopeasti.

– Onko sinulla täällä työpaikka tiedossa? äiti kysyi.

– Ei.

– Entä siellä etelässä?

– Ei.

Äiti imeskeli vaitonaisena suklaata, katseli häntä eikä kysynyt enää mitään. Kristiinasta tuntui, että hänestä paistoi läpi, kuinka odottamatta Suomeen lähtö oli lopulta tullut.

Ensimmäisellä Violan sairauslomaviikolla hän oli mennyt tapaamaan entistä työkaveriaan Helinää Sundbybergiin, koska oli ollut levoton eikä voinut jäädä asunnolleen. Hän oli viettänyt Helinän luona pari yötä, laittanut heille nakkeja ja perunamuusia Helinän ollessa töissä, ja illalla he olivat käyneet elokuvissa. Scalassa oli mennyt Den perfekta stöten, Warren Beatty ja Goldie Hawn.

Elokuvan jälkeen he olivat juoneet pullon viiniä ja Helinä oli vuodattanut kaikki sen hetkiset murheensa, hän kun oli niitä ihmisiä, joilla oli niin kova kiire puhua omista asioistaan, ettei toinen olisi ehtinyt mitään edes aloittaa. Kaksi iltaa Helinää kuunneltuaan Kristiina oli apaattisena ajatellut, ettei elämä ollut sen kummempaa siellä eikä täällä, arki kulki samaa rataansa ja ainoana kiintopisteenä toimi tilipäivä, jonka ympärillä sentään joskus tapahtui jotakin. Muutamassa päivässä hän oli kyllästynyt Helinän juttuihin ja palannut takaisin asunnolleen. Mutta jo saman viikon sunnuntaina hän oli taas ilmestynyt Helinän oven taakse, sillä kertaa koko omaisuutensa kanssa, täysin poissa tolaltaan. Helinä oli seisonut tissiliivisillään ovensuussa ja raapinut pehmeää mahaansa sukkahousujen läpi, olohuoneesta oli kantautunut terävä trumpetin soitto ja karheaa laulua. Enempiä kyselemättä Helinä oli luvannut majoittaa Kristiinan siksi aikaa luokseen, että asiat järjestyisivät, mutta korkeintaan pariksi viikoksi, koska silloin hänen miesystävänsä Simo palaisi reissusta. Sitten Helinä oli mennyt olohuoneeseen, kaatanut Kristiinalle grogin, lorauttanut omaan lasiinsa lisää ja asettunut nojatuoliin jalka rennosti käsinojan päällä.

Lämmin tuulahdus vuodelta 1972

Kristiina palaa kotikyläänsä sydän täynnä vielä toteutumattomia unelmia. Vuodet Ruotsissa tehdastöissä eivät tarjonneetkaan uutta alkua ja valoisampaa tulevaisuutta, ja pesti varakkaan perheen lastenhoitajana jätti jälkeensä häpeällisen salaisuuden. Nyt hän haluaa unohtaa kaiken ja mennä elämässään eteenpäin. Pian hän kuitenkin kohtaa ex-sulhasensa Pentin, johon tuntee yhä vetoa. Kiinnostusta herättää myös siltatyömaan nuori komea Armas. Löytääkö Kristiina onnen kotikonnuiltaan vai onko aika lähteä uudelleen?

Uusi, raikas Pääskyniemi-sarja imaisee lukijan 1970-luvun nostalgisiin tunnelmiin!

9 789520 462116

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-6211-6